

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหา และผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอตามลำดับดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ตามหัวข้อต่อไปนี้

1) เพื่อศึกษาปัญหา และผลการปฏิบัติงานตามภารกิจ 6 ด้าน คือ

(1) งานวิชาการ

(2) งานบุคลากร

(3) งานกิจการนักเรียน

(4) งานธุรการ การเงินและพัสดุ

(5) งานอาคารสถานที่

(6) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหา และผลการปฏิบัติงานจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นทุกคนจำนวน 10,880 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 371 คน เป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก 80 คน โรงเรียนขนาดกลาง 180 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 111 คน

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยผ่านการเห็นชอบ และตรวจสอบแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนอย่างสมบูรณ์ จึงนำเครื่องมือไปทดลองใช้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.96

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลที่โรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 371 ชุด ได้รับกลับคืนจำนวน 369 ชุด คิดเป็นร้อยละ 99.46

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ เพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance)

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 ข้อมูลและสภาพภาพของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 287 คน มีอายุระหว่าง 25-45 ปี จำนวน 298 คน อายุราชการ 11-15 ปีจำนวน 188 คน ตำแหน่งปัจจุบันส่วนมากเป็นครูผู้สอนจำนวน 332 คน มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 11-15 ปีจำนวน 163 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 323 คน สูงกว่าปริญญาตรี 4 คน และเป็นผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 80 คน ขนาดกลางจำนวน 180 คน และขนาดใหญ่จำนวน 109 คน

5.3.2 ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น

1) โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก ทุกขนาด และแทบทุกด้านยกเว้นด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางมีผลการปฏิบัติงานแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางมีผลการปฏิบัติงานแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แทบทุกด้านยกเว้นด้านธุรการ การเงินและพัสดุในโรงเรียนขนาดเล็ก มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในด้านบุคลากรปรากฏว่าไม่พบความแตกต่าง

2) งานวิชาการ โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก ในรายด้านพบว่า ด้านจัดหาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เพียงพอกับความต้องการของครู ด้านดำเนินการนิเทศภายในโดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ด้านจัดให้มีการวิเคราะห์ผลการเรียนการสอนเป็นระยะๆ และในผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านจัดและกำกับดูแลการสอนซ่อมเสริมของครูอย่างสม่ำเสมอ ด้านจัดให้มีการส่งเสริมการแสดงผลงานของนักเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูรู้จักใช้แหล่งวิชาการท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก และในรายขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่อยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันโดยภาพรวมพบว่า มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรายด้านพบว่า มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านดำเนินการนิเทศภายในโดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ด้านจัดและกำกับดูแลการสอนซ่อมเสริมของครูอย่างสม่ำเสมอ และด้านกำกับดูแลให้ครูเตรียมการสอน จัดทำบันทึกการสอนให้เป็นปัจจุบันและนำไปสอนจริงทุกครั้ง พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีผลการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และด้านจัดให้มีการวิเคราะห์ผลการเรียนการสอนเป็นระยะๆและนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน กับด้านจัดให้มีการส่งเสริมการแสดงผลงานของนักเรียนและกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีผลการปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

3) งานบุคลากร มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกขนาด เมื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านมีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) งานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ในรายด้านพบว่า มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากแทบทุกด้าน ยกเว้นด้านจัดให้มีบริการแนะแนวทั้งในด้านส่วนตัว การศึกษาต่อและติดตามผลการเรียนเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว และด้านจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันโดยภาพรวมพบว่า มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนของนักเรียนอย่างเหมาะสม ด้านเอาใจใส่ต่อความประพฤติของนักเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติดี ด้านสำรวจดูแลเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เช่น ความยากจน

ฯลฯ และด้านจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางมีผลการปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

5) งานธุรการ การเงินและพัสดุ มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและแทบทุกด้าน ยกเว้น ด้านจัดหาสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้บริการแก่ครูให้เพียงพอและทันกำหนดเวลาใช้ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทุกขนาดและทุกด้าน เช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่า โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรายด้านพบว่า ด้านดำเนินงานหรือกำกับดูแลงานสารบรรณได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว จัดเก็บ รวบรวมเอกสารต่าง ๆ เป็นระบบ ด้านการกำกับดูแลให้มีการทำบัญชีและทะเบียนเกี่ยวกับการเงินทุกประเภทให้เป็นปัจจุบันและถูกต้องตามระเบียบ และด้านจัดทำข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และจัดเก็บเป็นระบบพบว่า มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

6) งานอาคารสถานที่ มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมพบว่า มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทุกขนาดและทุกด้าน เช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่า โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรายด้านพบว่า ด้านส่งเสริมให้ครูจัดห้องเรียนและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน กับด้านกำกับดูแลและควบคุมให้มีการอยู่เวรรักษาอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของทางราชการ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีผลการปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และด้านกำกับดูแลและซ่อมแซมอาคารต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีและปลอดภัยอยู่เสมอพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีผลการปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

7) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ในรายด้านพบว่า ด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลงานของโรงเรียนให้ทราบกันโดยทั่วไป และด้านนำคณะครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันโดยภาพรวมพบว่า มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลงานของโรงเรียนให้ทราบกันโดยทั่วไป และด้านจัดให้มีกิจกรรมเสริมความรู้แก่ชุมชน เช่น จัดที่อ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ โดยโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางมีผลการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

5.3.3 ปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น

1) โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับ น้อย เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับ น้อย ทุกขนาดและแทบทุกด้าน ยกเว้น ด้านวิชาการที่พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาแตกต่างกันแทบทุกด้าน ยกเว้น ด้านวิชาการและด้านกิจการนักเรียนที่โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และด้านธุรการการเงินและพัสดุในโรงเรียนขนาดเล็กจะแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านบุคลากรไม่พบความแตกต่าง

2) งานวิชาการ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง ในรายด้านพบว่า ด้านส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตร มีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ด้านเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติงาน ด้านจัดให้มีการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดหรือมุมหนังสือประจำห้องเรียน ด้านดำเนินการวัดผลการเรียนการสอนได้ถูกต้องสอดคล้องกับระเบียบการวัดผลประเมินผล ด้านประชุมปรึกษาครูเพื่อแสวงหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอน และด้านจัดให้มีระบบควบคุม ติดตามผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและแจ้งผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่น ๆ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และในรายขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันโดยภาพรวมพบว่า มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรายด้านพบว่า มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านดำเนินการนิเทศภายใน โดยจัดกรรมที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ด้านจัดให้มีการวิเคราะห์ผลการเรียนการสอนเป็นระยะ และนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านจัดและกำกับดูแลการสอนซ่อมเสริมของครูอย่างสม่ำเสมอ ด้านกำกับดูแลให้ครูเตรียมการสอน จัดทำบันทึกการสอนให้เป็นปัจจุบันและนำไปสอนจริงทุกครั้ง และด้านจัดให้มีการส่งเสริมการแสดงผลงานของนักเรียน และกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

3) งานบุคลากร โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ในรายด้านพบว่า ด้านพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในโรงเรียน โดยใช้ระบบคุณธรรมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกขนาด

เมื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านมีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) งานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ในรายด้าน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้านเช่นกัน และเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกขนาด

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันโดยภาพรวมพบว่า มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเหมาะสม ด้านเอาใจใส่ต่อความประพฤติของนักเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติ ด้านสำรวจดูแลเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เช่น ความยากจน ฯลฯ และด้านจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า โดยที่โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาบ่อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

5) งานธุรการ การเงินและพัสดุ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับน้อย ในรายด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยแทบทุกด้าน ยกเว้นด้านจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้บริการแก่ครูให้เพียงพอและทันกำหนดเวลาใช้ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีปัญหาบ่อย

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรายด้านพบว่า ด้านดำเนินงานหรือกำกับดูแลงานสารบรรณได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว จัดเก็บ รวบรวมเอกสารต่าง ๆ เป็นระบบ ด้านการกำกับดูแลให้มีการทำบัญชีและทะเบียนเกี่ยวกับการเงินทุกประเภทให้เป็นปัจจุบัน และถูกต้องตามระเบียบ และด้านจัดทำข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ครบถ้วนเป็นปัจจุบันและจัดเก็บเป็นระบบ และด้านจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้บริการแก่ครูให้เพียงพอและทันกำหนดเวลาใช้ พบว่า มีปัญหาดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาบ่อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

6) งานอาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทั้ง โดยภาพรวมและรายด้าน เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกขนาด เช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่า โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรายด้านพบว่า ด้าน

ส่งเสริมให้ครูจัดห้องเรียนและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน กับด้าน กำกับดูแลและซ่อมแซมอาคารต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีและปลอดภัยอยู่เสมอ จะเห็นว่า โรงเรียนทั้งสามขนาดมีปัญหาแตกต่างกัน และด้านกำกับดูแลและควบคุมให้มีการอยู่เวรรักษา อาคารสถานที่ และทรัพย์สินของทางราชการพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหา มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

7) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ในรายด้านพบว่า ด้านจัดให้มีกิจกรรมเสริมความรู้แก่ชุมชน เช่น จัดที่อ่านหนังสือพิมพ์หรือความรู้ เกี่ยวกับด้านต่าง ๆ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย

เมื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันโดยภาพรวม พบว่า มีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านดำเนินการให้ชุมชนเข้ามาช่วยเหลือและพัฒนา โรงเรียนด้านต่าง ๆ ด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลงานของโรงเรียนให้ทราบกันโดยทั่วไป และ ด้านจัดให้มีกิจกรรมเสริมความรู้แก่ชุมชน เช่น จัดที่อ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ โดยมีปัญหาแตกต่างกัน ทั้งสามขนาด นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

5.4 การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

5.4.1 ผลการปฏิบัติงาน

1) โดยภาพรวมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ จรูญ บุญศิริ (2530), สมชาย สิงห์ยุบศย์ (2532), นิวัฒน์ ภัทรพงษ์สินธ์ (2535) และสุรินทร์ เนียมสุวรรณ (2536) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมและการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยการจัดชุดฝึกอบรมด้วยตนเองให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนในสังกัดได้ศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528) ซึ่งจากผลการประเมินโครงการอบรม ผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมในการบริหารงานอยู่ในระดับ ดี ทุกด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531) จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่จะทำ ให้ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมากด้วย และตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนที่จะเข้าสู่ตำแหน่งต้องผ่านการสอบคัดเลือกและเข้ารับการ อบรมตามหลักสูตรที่ ก.ค. กำหนด จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ และ

ประสบการณ์ จนสามารถนำแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้รับไปพัฒนางานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมวิชาการ ได้จัดให้มีการประเมินคุณภาพนักเรียนทุกปีการศึกษา จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารทุกระดับทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียนเร่งรัดพัฒนาโรงเรียนในสังกัดอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้โรงเรียนปฏิบัติงานได้ผลอยู่ในระดับ มาก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนระหว่าง โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยภาพรวมพบว่า มีผลการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีผลการปฏิบัติงานแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ จากผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ สมชาย สิงห์ยุบศุย์ (2532) ที่ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร พบว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้มีองค์ประกอบหลายประการคือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีทรัพยากรการบริหารพร้อมแทบทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนอาคารสถานที่ต่าง ๆ ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดเล็กจะมีปริมาณงานในความรับผิดชอบ และความพร้อมใกล้เคียงกันจึงทำให้ผลการปฏิบัติงานแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่

2) งานวิชาการ พบว่า มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ คงสี สันทอง (2536) และ ชันธชัย มหาโพธิ์ (2536) ที่พบว่าพฤติกรรมกรรมการบริหารงาน และสภาพการปฏิบัติงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่ามีสภาพการปฏิบัติงานด้านวิชาการแตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะในด้านดำเนินการนิเทศภายในโดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ด้านจัดและกำกับดูแลการสอนซ่อมเสริมของครูอย่างสม่ำเสมอ และด้านกำกับดูแลให้ครูเตรียมการสอน จัดทำบันทึกการสอนให้เป็นปัจจุบัน และนำไปสอนจริงทุกครั้ง ที่พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีผลการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และในด้านจัดให้มีการวิเคราะห์ผลการเรียนเป็นระยะ ๆ และนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน กับด้านจัดให้มีการส่งเสริมการแสดงผลงานของนักเรียนและกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร ที่พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีผลการปฏิบัติน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีบุคลากรในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวไม่เพียงพอ ซึ่งต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านวิชาการแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนด้านอื่น ๆ ที่ไม่แตกต่างกันคงเป็นเพราะว่า หน่วยงานต้นสังกัดได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินงานไว้เป็นแนวเดียวกัน และมีการเปรียบเทียบปฏิบัติที่ชัดเจน จึงส่งผลให้ผลการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3) งานบุคลากร พบว่า มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิ่งพงษ์ นครพรหม (2536) และทรงเดช แก้วดี (2537) ที่พบว่าสภาพการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้คงเป็นเพราะว่าผู้บริหารมองว่าคนเป็นทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุดจึงให้ความสำคัญและเอาใจใส่ในด้านนี้เป็นพิเศษ ส่งผลให้การปฏิบัติงานในด้านนี้อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างซึ่งสอดคล้องกับ ทรงเดช แก้วดี (2537) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมต้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านโรงเรียนแต่ละขนาดมีสภาพการบริหารงานบุคลากรแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการปฏิบัติงานในด้านนี้มีระเบียบ และแนวปฏิบัติกำหนดไว้ชัดเจน และผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ประสบการณ์ใกล้เคียงกัน ตลอดจนยึดแนวคิดในการบริหารงานแนวเดียวกัน โดยถือว่า "คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด" ถ้าหากบริหารงานด้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วย่อมส่งผลให้งานด้านอื่น ๆ มีประสิทธิภาพด้วย แต่ขัดแย้งกับ สุริยงค์ วงษ์บุตร (2537) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่พบว่า โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติในการบริหารบุคลากรมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้คงจะเป็นเพราะว่า สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ทรัพยากรการบริหาร และการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษากับโรงเรียนประถมศึกษามีความแตกต่างกัน

4) งานกิจการนักเรียน พบว่า มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ เลี่ยม พูลเอี่ยม (อ้างใน นิพนธ์ ภัทรพงษ์สินธ์, 2535) ที่พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้านกิจการนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับ นิพนธ์ ภัทรพงษ์สินธ์ (2535) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีพฤติกรรมในการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่างานด้านนี้หน่วยงานต้นสังกัดได้มีมาตรการในการควบคุม กำกับ ติดตาม และส่งเสริมให้โรงเรียนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะเห็นได้จากการจัดให้มีโครงการประกวดกิจกรรมดีเด่นในระดับต่าง ๆ ทุกปีการศึกษา จึงส่งผลให้ผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมากด้วย ถ้าหากพิจารณาแยกย่อยเป็นรายข้อเป็นที่น่าสังเกตว่าด้านจัดให้มีบริการแนะแนวทั้งในด้านส่วนตัว การศึกษาต่อและการติดตามนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว และด้านการจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่าพบว่ามีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาไม่มีครูแนะแนวโดยเฉพาะและผู้บริหารเองก็ขาดความชำนาญในด้านนี้จึงไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร และเป็นเพราะผู้บริหารอาจมองว่าโรงเรียนต้องรับผิดชอบเฉพาะนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนก็เป็นภาระที่หนักพอแล้วจึงให้ความสนใจกับนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้วค่อนข้างน้อย ส่งผลให้การปฏิบัติน้อยกว่าด้านอื่น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน จะเห็นว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ปฏิบัติงานได้ผลมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดเล็ก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนแต่ละขนาดโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางจะขาดแคลนบุคลากร ทำให้ครูแต่ละคนต้องรับผิดชอบกิจกรรมหลายอย่าง ซึ่งต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรพร้อมกว่า ผู้บริหารสามารถที่จะมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่จึงส่งผลให้การปฏิบัติได้ผลมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดเล็ก

5) งานธุรการ การเงินและพัสดุ พบว่า มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ กิ่งพงษ์ นครพรหม (2536) และ ทรงเดช แก้วดี (2537) ที่พบว่าสภาพการปฏิบัติงานด้านธุรการ การเงินและพัสดุในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่างานด้านนี้เป็นงานที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบกำหนดให้ถูกต้อง หากเกิดผิดพลาดบกพร่อง ต้องรับผิดชอบตามระเบียบกำหนด ซึ่งมีบทกำหนดโทษไว้ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงให้ความเอาใจใส่ปฏิบัติหน้าที่อย่างดี เป็นผลให้การปฏิบัติได้ผลอยู่ในระดับมาก และเป็นที่น่าสนใจเกิดว่าในด้านการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้บริการแก่ครูให้เพียงพอและทันกำหนดเวลาใช้มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้่าจะมีสาเหตุมาจากโรงเรียนประถมศึกษาได้รับงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัดจึงไม่สามารถหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้บริการให้เพียงพอกับความต้องการของครูได้ รวมทั้งระเบียบในการจัดซื้อ จัดจ้าง มีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับมากมายและหลายขั้นตอนทำให้ล่าช้า ไม่สะดวกในทางปฏิบัติ

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กปฏิบัติงานได้ผลน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดใหญ่ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรน้อยครูแต่ละคนนอกจากจะรับผิดชอบด้านการสอนแล้วยังต้องรับผิดชอบงานพิเศษอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรพร้อมกว่าจึงสามารถที่จะกระจายงานได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้การปฏิบัติได้ผลแตกต่างกัน

6) งานอาคารสถานที่ พบว่า มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) ที่ได้ประเมินพฤติกรรมกรรมการบริหารทั้ง 6 งานพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมกรรมการบริหารงานอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการปฏิบัติงานในด้านนี้สามารถดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนในเวลาไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับ เจริญ ชวัญสำราญ (2531) ที่พบว่าสมรรถภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับดี ดังนั้นจึงน่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานได้ผลในระดับมากด้วย

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันจะเห็นว่า ด้านส่งเสริมให้ครู จัดห้องเรียน และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน กับด้านกำกับดูแล และควบคุมให้มีการอยู่ เฝ้ารักษาอาคารสถานที่และทรัพย์สินของทางราชการในโรงเรียนขนาดใหญ่

ปฏิบัติได้ผลมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรน้อย ครูแต่ละคนต้องรับผิดชอบงานหลายอย่าง และผู้บริหารก็ต้องทำการสอนด้วยทำให้เอาใจใส่ในด้านเหล่านั้นน้อยลงส่งผลให้การปฏิบัติได้ผลแตกต่างกัน ส่วนด้านกำกับดูแลและซ่อมแซมอาคารต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีอยู่เสมอจะเห็นว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีผลการปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ขึ้นเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็กส่วนมากจะไม่มีนักการภารโรงช่วยแบ่งเบาภาระในด้านนี้ ทำให้โรงเรียนต้องขอความร่วมมือจากชุมชน หรือให้ครูเป็นผู้ดำเนินการเอง จึงทำให้การปฏิบัติไม่ได้ผลเท่าที่ควร

7) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ สุวพิศ ทกสุวรรณ (อ้างใน คงสี สันทอง, 2536), วาสนา เดชอุดม (อ้างใน คงสี สันทอง, 2536) และ ทรงเดช แก้วดี (2537) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้ผู้บริหารที่จะเข้าสู่ตำแหน่งต้องผ่านการสอบคัดเลือก และผู้ที่สอบผ่านส่วนใหญ่จะอายุราชการ และประสบการณ์ในการทำงานน้อยจึงขาดความชำนาญในการบริหารงานด้านนี้ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์อย่างมากพอสมควร และส่วนมากมักจะได้รับคำสั่งให้ไปดำรงตำแหน่งในท้องที่อื่นที่มีไม่มิลำเนาของตนเองจึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย เช่น การปรับตัวเข้ากับชุมชน มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนน้อย เนื่องจากในวันหยุดราชการต้องเดินทางกลับภูมิลำเนาของตนเอง เป็นต้น ดังนั้นจึงน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผลการปฏิบัติงานในด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่าผลการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ทรงเดช แก้วดี (2537) ที่พบว่าสภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสกลนคร ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันจะมีสภาพการปฏิบัติแตกต่างกันด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีปริมาณนักเรียนและครูมาก มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดเล็ก จึงสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ไม่ยากและหากไม่จำเป็นก็จะไม่รบกวนหรือขอความร่วมมือจากชุมชน ประกอบกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีภารกิจมากไม่ค่อยมีเวลาประสานสัมพันธ์กับชุมชน ในขณะที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีปริมาณนักเรียน ครู วัสดุอุปกรณ์ และความพร้อมด้านต่าง ๆ น้อยกว่าจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างมาก ผู้บริหารโรงเรียนจึงให้ความสำคัญในงานนี้มากกว่าจึงส่งผลให้ผลการปฏิบัติแตกต่างกัน

5.4.2 ปัญหาในการปฏิบัติงาน

1) โดยภาพรวมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีปัญหาอยู่ในระดับ น้อย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับจรรยา บุญศิริ (2530) และ สุรินทร์ เนียมสุวรรณ (2536) ที่พบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับ น้อย และสอดคล้องกับ สุริชา ชาดิสฤทธิ (2534) ที่พบว่าปัญหาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ปฏิบัติงานภายใต้ นโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายดังกล่าวจากคุณภาพนักเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 เป็นต้นมา โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มอบหมายให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการประเมินคุณภาพในจังหวัดนั้น ๆ เอง จึงส่งผลให้ผู้บริหารปฏิบัติงานอยู่ในระดับเดียวกัน และจากหลักเกณฑ์ในการกำหนดตำแหน่งสำหรับผู้ที่จะต้องเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนนั้นต้องมีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานมากขึ้น ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช โครงการการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ(กศ.บป.)ของวิทยาลัยครูเลย นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ โครงการพัฒนาประธานกลุ่มโรงเรียน โครงการอบรมผู้บริหารสถานศึกษา เป็นต้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงส่งผลให้ระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับ น้อย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันโดยภาพรวมพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัญหาค่อนข้างน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ทรงเดช แก้วดี (2537) ที่พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนครแต่ละขนาดมีปัญหาการบริหารงานโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรการบริหารแทบทุกอย่าง ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ความพร้อมก็จะลดหลั่นลงไป

2) งานวิชาการ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ สุรินทร์ เนียมสุวรรณ (2536), อมรรัตน์ ทวีเลิศ (2536) และ ชันธิชัย มหาโพธิ์ (2536) ที่พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้คงเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนตั้งเป้าหมายการศึกษาไว้สูง เพื่อให้โรงเรียนได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นกำหนด เมื่อพบว่าการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนไม่ได้ตามเกณฑ์จึงเห็นว่านั่นคือปัญหาที่ต้องพัฒนาแก้ไขต่อไปอีก และอีกสาเหตุหนึ่งอาจ

เป็นเพราะว่างานวิชาการเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมถึงกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน จึงเป็นการยากที่ผู้บริหารจะพัฒนาให้ปรากฏผลในระยะเวลาย่นรวดเร็ว ซึ่งแตกต่างจากการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ที่สามารถดำเนินการได้ผลเป็นรูปธรรมในระยะเวลายาวไม่มากนักจึงเลือกที่จะปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ก่อนจึงก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานมากกว่างานด้านอื่น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่า โรงเรียนทั้งสามขนาดมีปัญหาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ทรงเดช แก้วดี (2537) ที่พบว่าโดยภาพรวมแล้วโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีปัญหาในการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนแต่ละขนาดมีความพร้อมในด้านบุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ และวัสดุ ครุภัณฑ์ที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีปัญหาแตกต่างกันด้วย

3) งานบุคลากร พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับ สุรินทร์ เนียมสุวรรณ (2536) ที่พบว่า ปัญหาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร อยู่ในระดับน้อย และผลการเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผลการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกันจึงส่งผลให้ปัญหาไม่แตกต่างกันด้วยประการหนึ่ง และในการบริหารงานบุคคลนั้นระเบียบ และแนวปฏิบัติกำหนดไว้ชัดเจนเป็นแนวเดียวกัน จึงทำให้ไม่พบความแตกต่างแม้ว่าขนาดของโรงเรียนจะแตกต่างกัน

4) งานกิจการนักเรียน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับ สุรินทร์ เนียมสุวรรณ (2536) ที่พบว่าปัญหาด้านกิจการนักเรียนมีปัญหามากอยู่ในระดับน้อย และพบว่า ปัญหาด้านกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรมากกว่าจึงมีการแบ่งงานมอบหมายหน้าที่การปฏิบัติงานตามแผนภูมิการจัดองค์การ ซึ่งแต่ละฝ่ายที่รับผิดชอบนั้นมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการอย่างเป็นอิสระและโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วจึงทำให้ขาดอัตรากำลังครูเป็นผลให้งานกิจการนักเรียนมีปัญหาตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเพ็ญ คำสนธิ (2536) ที่พบว่าอัตรากำลังครูในโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างโรงเรียนขนาดกลาง กับโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) งานธุรการ การเงินและพัสดุ พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และแตกต่างกันในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน สอดคล้องกับ สุรินทร์ เนียมสุวรรณ (2536) ที่พบว่าปัญหาการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับ ทรงเดช แก้วดี (2537) ที่พบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาด้านธุรการ การเงิน และพัสดุมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีสาเหตุมาจากความไม่พร้อม หรือข้อจำกัดในเรื่องอาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ และในการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนก็ใช้เกณฑ์การจัดสรรต่อรายหัวนักเรียน เมื่อมีปริมาณนักเรียนน้อยกว่าก็ย่อมได้รับการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ และวัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ น้อยตามส่วน ข้อจำกัดเหล่านี้จึงมีผลทำให้ระดับปัญหาแตกต่างกัน

6) งานอาคารสถานที่ พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุริชา ชาศิสุทธิ (2534) ที่พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับน้อย แต่ขัดแย้งกับ สุรินทร์ เนียมสุวรรณ (2536) และทรงเดช แก้วดี (2537) ที่พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีปัญหาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า มีผลการปฏิบัติที่แตกต่างกันประการหนึ่ง และโรงเรียนแต่ละขนาดได้รับงบประมาณสนับสนุนในด้านนี้แตกต่างกันจึงทำให้ปัญหาแตกต่างกันด้วย

7) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และโรงเรียนทั้งสามขนาดจะมีปัญหาแตกต่างกัน จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ สุรินทร์ เนียมสุวรรณ (2536) ที่พบว่าปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับ น้อย เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของโรงเรียนทั้งสามขนาดเป็นที่น่าสังเกตว่า โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนทั้งสามขนาดตั้งอยู่ในชุมชนที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านขนาดของชุมชน วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านขนาดของชุมชนจะเห็นว่า โรงเรียนขนาดเล็กย่อมสามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ง่ายกว่าโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีจำนวนไม่มาก จึงสามารถติดต่อ ประสานสัมพันธ์กันได้สะดวก ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้มีปัญหาในด้านนี้น้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่

โดยสรุปแล้วจะเห็นว่า โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันจะมีปัญหาและผลการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการพิจารณาปรับปรุง สนับสนุนช่วยเหลือและส่งเสริมโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ให้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณา คำนึงถึงความแตกต่างด้านขนาดของโรงเรียนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ / กิ่งอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

1) ผู้บริหารโรงเรียน ควรพิจารณาปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก โดยเน้นให้ความสำคัญเป็นพิเศษในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูรู้จักใช้แหล่งวิชาการท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ด้านส่งเสริมการแสดงผลงานนักเรียน และกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร ด้านดำเนินการนิเทศภายใน และด้านกำกับดูแลการสอนซ่อมเสริมของครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2) สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ / กิ่งอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ควรส่งเสริม สนับสนุนและกดดันให้ผู้บริหารโรงเรียนเอาใจใส่ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ เป็นอันดับแรก โดยส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถควบคุม กำกับ ติดตามและดูแลการเตรียมการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้สามารถนำแหล่งวิชาการท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุดตลอดจนช่วยเหลือให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถดำเนินการนิเทศภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ในการพิจารณาส่งเสริม สนับสนุนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ควรให้ความสำคัญแก่โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ตามลำดับ

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ หรือเขตการศึกษา เพื่อที่จะให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและกว้างขวางยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษาตัวแปร และปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา